

Salems
kommun

Klimatstrategi för Salems kommun

Antagen av kommunfullmäktige den 2026-04-23 § 12
dnr KS-2026-00049

Innehållsförteckning

Inledning	3
Vision för Salems kommun	4
Övergripande mål och strategisk inriktning	5
Övergripande klimatmål	5
Övergripande strategisk inriktning och nycklar för att nå klimatmålen	6
Fokusområden och delmål	7
Konsumtion och cirkulär ekonomi	8
Transporter och mobilitet	10
Byggnader	12
Energiproduktion och -distribution	14
Markanvändning och kolinlagring	16
Klimatomställning i kommunala organisationer	18
Genomförande och uppföljning	19
Integrering i kommunens styr- och budgetprocessen	19
Uppföljning	19

Inledning

Klimatförändringarna påverkar hela världen genom extremväder, stigande temperaturer och negativa konsekvenser för ekosystem och samhällen. Salem har, liksom andra kommuner, ett ansvar att agera lokalt och bidra till de globala klimatmålen. Genom att integrera hållbarhet i samhällsplanering, resursanvändning, transporter och energianvändning strävar kommunen efter att skapa en framtidssäkrad och motståndskraftig miljö för kommande generationer.

Kommunfullmäktige beslutade år 2022 att anta ett långsiktigt mål om att Salems kommun ska vara klimatneutralt senast 2045, i linje med Sveriges nationella klimatmål¹. För den egna organisationen är ambitionen högre. I mål och budget 2025 antog kommunfullmäktige målet att kommunorganisationen ska vara klimatneutral senast 2035. Med en växande region och ökande behov av infrastruktur och transporter, ställs krav på innovativa och hållbara lösningar som både minskar klimatpåverkan och skyddar lokala naturresurser. Denna klimatstrategi har tagits fram för att nå de långsiktiga klimatmålen utifrån rekommendationerna i Salems klimatbokslut 2022 och enligt beslut i kommunfullmäktiges mål och budget 2025.

Klimatstrategin är ett övergripande styrande dokument som omfattar alla kommunens nämnder och verksamheter. Klimatstrategin anger strategiska inriktningar och delmål inom sex fokusområden till nämndernas klimatarbete för att nå målsättningen om ett klimatneutralt Salem 2045 och en klimatneutral kommunorganisation 2035.

Syftet med klimatstrategin är att skapa struktur och tydlighet i kommunens klimatarbete samt inspirera till engagemang och samverkan, både inom kommunens organisation och bland externa aktörer. Med tydliga mål och inriktningar samt struktur för planering, genomförande och uppföljning skapas förutsättningar för att nå Salems klimatmål. Till klimatstrategin hör en klimatfärdplan som konkretiserar hur strategins delmål ska uppnås med prioriterade målstödande aktiviteter. Tillsammans utgör klimatstrategin och klimatfärdplanen ett planeringsunderlag till kommunens styr- och budgetprocess, nämndernas verksamhetsplaner och enheternas planering av målstödande aktiviteter.

Klimatstrategin stödjer Salems kommuns vision - Tillsammans formar vi Salem, samt dess kärnvärden; hållbar utveckling, trygghet och delaktighet. Visionen pekar särskilt ut att Salems framtid formas tillsammans med invånare, företag och föreningar. Genom delaktighet skapas engagemang och gemenskap, vilket är en förutsättning för en hållbar utveckling. Klimatstrategins inriktningar syftar till att minska klimatpåverkan från både kommunorganisationen och från de som bor, verkar och vistas i Salems kommun. Klimatstrategins målsättningar och genomförande bygger därför på ett gemensamt ansvar mellan kommunen, invånare, företag och organisationer - att forma Salems framtid tillsammans genom delaktighet och dialog med ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet som självklara ledstjärnor.

¹ Sveriges klimatmål och klimatpolitiska ramverk. Det långsiktiga målet innebär att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären senast år 2045, för att därefter uppnå negativa utsläpp.

Vision för Salems kommun

Tillsammans formar vi Salem

Salems kommun är en levande och trygg plats som aktivt bidrar till utvecklingen i Stockholmsregionen. Med sin attraktiva livs- och boendemiljö, där natur och grönområden alltid är nära till hands, är kommunen välkänd och uppskattad.

Kommunens samhällsservice utvecklas i nära dialog med medborgarna, med stöd av modern teknik och engagerade, professionella medarbetare. Ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet är självklara ledstjärnor.

Salem är en välkomnande och inkluderande kommun där alla känner sig hemma. Oavsett ålder, bakgrund eller intressen – företagare, föreningar och alla invånare har en självklar plats i att forma vår gemensamma framtid.

Kärnvärden

För att uppnå visionen fokuserar vi på följande grundläggande kärnvärden: hållbar utveckling, trygghet och delaktighet.

Alla tre kärnvärden har nära kopplingar till varandra. Hållbar utveckling säkerställer långsiktig trygghet både ekonomiskt, socialt och ekologiskt. Delaktighet bygger trygghet genom att skapa engagemang och gemenskap, och hållbar utveckling kräver bred delaktighet för att förankras i samhället.

Visionen pekar ut att Salems framtid formas tillsammans med invånare, företag och föreningar. Genom delaktighet skapas engagemang och gemenskap, vilket är nödvändigt för att skapa en ekonomisk, social och ekologisk hållbar utveckling.

Övergripande mål och strategisk inriktning

Övergripande klimatmål

De övergripande målen med klimatstrategin är att Salem ska vara klimatneutralt senast 2045 och Salems kommunorganisation ska bli klimatneutral 2035.

Klimatneutralt Salem 2045

Klimatarbetet innebär ett gemensamt ansvar för kommunen, invånarna och företag att minska utsläppen av växthusgaser så långt som möjligt. Salem ska vara en klimatsmart kommun med hållbar användning av energi och transporter samt resurser. Det ska vara enkelt för Salemsborna att leva mer hållbart. Det ska finnas goda förutsättningar för föreningar, organisationer och företag att bidra till klimatomställningen. Målet innebär att Salems klimatavtryck årligen ska minska med sikte på att så snabbt som möjligt nå nollavtryck. Återstående utsläpp hanteras med kolsänkor.

Klimatneutral kommunorganisation 2035

Salems kommunorganisation ska gå före i omställningen och har som ambition att bli klimatneutral 2035. Målet omfattar alla nämnders samtliga utsläpp, inom såväl som utanför kommungränsen, och klimatarbetet ska vara en naturlig del i de kommunala verksamheternas arbete. En klimatneutral organisation betyder att Salems kommun använder fossilfria energikällor för el, uppvärmning och transporter. Leverantörers transporter ska så långt som möjligt vara fossilfria.

Kommunorganisationens klimatpåverkan till följd av konsumtion, byggnation och anläggning ska minimeras. Kommunen ska ställa och följa upp klimatkrav på varor och tjänster som kommunen upphandlar och klimatpåverkan ska beaktas när kommunen planerar. För att nå klimatneutralitet i kommunorganisationen 2035 behöver utsläppen minska i genomsnitt med 1 350 ton per år mellan 2026 och 2035.²

² Baserat på kommunorganisationens totala utsläpp i Salems kommuns klimatbokslut 2022, totalt 13 500 ton CO₂-ekvivalenter i scoop 1, 2 och 3.

Övergripande strategisk inriktning och nycklar för att nå klimatmålen

Strategin grundar sig i effekt, helhetssyn, integrerat arbete och samverkan. För att Salem ska kunna nå sina klimatmål krävs spetsiga åtgärder med tydliga och kraftfulla effekter, men också bredare åtgärder som ibland har betydligt mer svårbedömda effekter. Båda dessa angreppssätt är nödvändiga om Salems kommuns klimatmål ska kunna nås.

SÅ KAN SALEM NÅ SINA KLIMATMÅL

- Prioritering och kostnadseffektivitet. I Salem behöver åtgärder inom transporter och konsumtion ha högsta prioritet, eftersom dessa står för störst utsläpp inom territoriet respektive kommunorganisationen. Kostnadseffektiva åtgärder med hög effekt bör genomföras tidigt.
- Helhetssyn. Klimatfrågan är komplex och rymmer många direkta och indirekta samband. Att enbart prioritera åtgärder med stora direkta klimateffekter kommer inte räcka för att nå målen. Därför behövs en bredd av åtgärder i Salem varav vissa har indirekta effekter på klimatet – exempelvis energieffektivisering som kan frigöra el för användning inom exempelvis transportsektorn.
- Integrerat arbete. För att klimatarbetet ska fungera måste det vara integrerat i kommunens ordinarie verksamhet och en naturlig del i annat arbete. Kommunens nämnder och förvaltningar behöver ta en aktiv roll i klimatarbetet med att planera och följa upp målstödande aktiviteter.
- Samverkan och engagemang. Salems kommun har mycket begränsad direkt rådighet över stora delar av de territoriella utsläppen, som styrs till stor del av nationell policy och människors beteenden. För att nå framgång krävs samverkan på nationell och regional nivå, men också ut i samhället med näringsliv och civilsamhälle. Medborgarnas engagemang är en nyckel för att en hållbar utveckling ska bli av.

Fokusområden och delmål

Klimatarbetet utförs inom sex fokusområden som utgår från Salems lokala förutsättningar.

Överblick - fokusområden för Salems kommun

- 1. Konsumtion och cirkulär ekonomi**
Minska klimatpåverkan från konsumtion genom att stödja en cirkulär ekonomi, ställa klimatkrav i upphandling, minska matsvinn och förbättra återvinningen, samt öka medvetenheten kring hållbara konsumtionsmönster.
- 2. Transporter och mobilitet**
Minska utsläppen från transportsektorn genom att utveckla gång-, cykel- och kollektivtrafik, elektrifiera fordon och bygga ut laddinfrastrukturen. Särskilt fokus läggs på att underlätta hållbara resval för invånare och företag.
- 3. Byggnader**
Främja hållbart byggande och energieffektiva fastigheter, samt integrera klimatperspektivet i stadsplaneringen. Fokus ligger även på cirkulära lösningar och materialåtervinning vid byggnation och reovering.
- 4. Energiproduktion och -distribution**
Ökad produktion från fossilfri el och värme och säkerställ en effektiv, robust och hållbar energiförsörjning. Samverka med energibolagen och närliggande kommuner.
- 5. Markanvändning och kolinlagring**
Skydda och utveckla gröna områden, våtmarker och andra kolsänkor för att binda koldioxid och öka kommunens motståndskraft mot klimatförändringar. Dessa insatser stärker också den biologiska mångfalden och invånarnas livskvalitet.
- 6. Klimatomställning i kommunala organisationer**
Klimatomställning synliggörs i organisationens struktur och kultur för att ge effekt i klimatarbetet. Genom att främja samverkan, långsiktighet och lärande kan komplexa samhällsutmaningar hanteras och en hållbar välfärd levereras.

Konsumtion och cirkulär ekonomi

Delmål

1. Klimatkrav som möter fokusområdenas målsättningar ställs i 80 procent av kommunens gemensamma och egna upphandlingar senast år 2030.
2. Klimatpåverkan från kommunorganisationens inköp begränsas genom medvetna val och effektiv resurshantering.
3. Skapa ett resurseffektivt samhälle genom att öka återvinning och återanvändning. Minst 60 procent av hushållsavfallet materialåtervinns senast 2030.

UTMANINGAR	MÖJLIGHETER
<ul style="list-style-type: none"> • Invånarnas konsumtion har hög klimatpåverkan med utsläpp främst utanför kommunens gränser. • Brist på kunskap och incitament hos invånare och företag försvårar klimatsmarta val. • Otillräcklig infrastruktur, såsom återbruksstationer och system för materialåtervinning, försvårar effektiv resursanvändning. • Ekonomiska och tekniska hinder gör investeringar i hållbara alternativ och infrastruktur kostsamma. 	<ul style="list-style-type: none"> • Minskad resursanvändning och avfall sänker kostnader och skapar långsiktiga fördelar för lokalt näringsliv. • Cirkulär ekonomi skapar gröna jobb inom återvinning, reparation och delningsekonomi. • Delningsekonomi och återbruk stärker samhörighet och lokalsamhällets motståndskraft. • Extern finansiering från exempelvis Naturvårdsverket och EU minskar kommunens ekonomiska belastning.

Strategi för konsumtion och cirkulär ekonomi

Konsumtion och avfall står för en stor del av Salems klimatpåverkan. I kommunorganisationen kopplas 71 procent av utsläppen till inköp av varor och tjänster som livsmedel och byggmaterial. Genom att kombinera avfallsförebyggande arbete med förbättrad återvinning och återbruk samt ambitiösa informationsinsatser kan kommunen minska konsumtionsbaserade utsläpp och fungera som en förebild.

Kommunen bör intensifiera kampanjer och utbildningar för att minska matsvinn, främja återbruk och delningsekonomi. Infrastrukturen för återbruk och avfallshantering bör utvecklas i samverkan med delägda bolaget SRV Återvinning AB, exempelvis genom fler återbruksstationer och bättre avfallsinsamling. Återanvändning av byggmaterial kan också främjas i både kommunala och privata projekt.

Hållbara upphandlingar kan stärkas med livscykelanalyser och återvunnet material, och extern finansiering från nationella och EU-program kan påskynda omställningen. Samarbete med regionala aktörer, som Södertörnssamverkan, skapar synergier och ökar effektiviteten. Strategin bygger på resurshantering, upplysning och samverkan för att nå kommunens klimatmål.

Transporter och mobilitet

Delmål

4. 100 procent av kommunens egna fordon och upphandlade transporttjänster³ är fossilfria 2030.
5. Salems kommun ska bidra till att klimatpåverkan från transporter i Salems kommun ska minska med 70 procent till 2030 jämfört med 2010.
6. År 2030 är andelen resor med kollektivtrafik, gång och cykel tillsammans minst 65 procent.

UTMANINGAR	MÖJLIGHETER
<ul style="list-style-type: none"> • Biltrafik dominerar, särskilt för arbetspendling, på grund av geografiska förutsättningar och begränsad kollektivtrafik. • Hållbar mobilitet påverkas av regionala och nationella beslut som reduktionsplikt och infrastrukturinvesteringar. • Att främja hållbara resesätt som gång, cykel och kollektivtrafik kräver långsiktigt arbete med information och incitament. • Effektiva lösningar kräver samarbete mellan kommunen, invånare, företag och regionala myndigheter samt internt inom kommunen. 	<ul style="list-style-type: none"> • God tillgång till kollektivtrafik inom Stockholmsregionen, vilket möjliggör planering av ny bebyggelse nära kollektivtrafikstråk. • Hållbart resande för anställda förbättrar både hälsa och normer för transportval. • Utveckling av mobilitetslösningar för alla invånare ökar social inkludering och ger långsiktiga ekonomiska besparingar. • Minskade utsläpp, buller och trängsel skapar en renare miljö och förbättrar invånarnas hälsa och välbefinnande. • Optimering av transporter inom kommunen ger även ekonomiska besparingar.

Strategier för hållbar mobilitet

Transportsektorn står för en betydande del av de territoriella växthusgasutsläppen i Salems kommun och är avgörande för att nå målet om klimatneutralitet till 2045. Sektorn är den största källan till territoriella växthusgasutsläpp med 85 procent av de totala utsläppen. Hög bilpendling är en avgörande faktor, då 61 procent av resorna i kommunen sker med bil enligt en resvaneundersökning från 2019, vilket är betydligt högre än Stockholmsregionens snitt på 40 procent. Det höga bilberoendet är ett centralt hinder för en hållbar transportsektor. Dessutom bidrar E4:an, som passerar genom kommunen, till betydande utsläpp som Salem inte har full rådhighet över.

³ Generell utgångspunkt vid krav på transporttjänster. Avgränsning sker utifrån de enskilda avtalens omfattning av transporter samt rådande förutsättningar.

Transportsektorn orsakar inte bara klimatutsläpp utan skapar också problem med buller, luftföroreningar och trängsel, vilket påverkar både livskvalitet och hälsa negativt. För att effektivt minska utsläppen från transportsektorn krävs ett brett spektrum av åtgärder som kompletterar och förstärker varandra.

Resurshushållning är en central strategi som genomsyrar arbetet med transporter och mobilitet. Detta innebär att kommunen prioriterar åtgärder som effektiviserar transportsektorn, bland annat genom god samhällsplanering, samordnade logistik- och mobilitetslösningar, och anpassade parkeringsnormer.

Elektrifiering är en annan viktig del av strategin, där skiftet från fossila bränslen till förnybara alternativ och eldrift prioriteras. För att möjliggöra för detta har ett underlag för utbyggnad av laddinfrastruktur på kommunal mark tagits fram.

Samtidigt är det avgörande att främja hållbara resesätt genom satsningar på gång, cykling och kollektivtrafik för att minska bilberoendet. För att skapa en förändring krävs även långsiktiga satsningar på informationskampanjer och beteendepåverkande åtgärder som uppmuntrar invånare att välja hållbara färdvägar.

För att hantera de territoriella utmaningarna, såsom bilberoende och de utsläpp som E4:an genom kommunen genererar, krävs stark samverkan med regionala och nationella aktörer. Samarbeten inom exempelvis Södertörns-samarbetet och kollektivtrafikplaneringen är viktiga för att utveckla regionala mobilitetslösningar som gynnar både miljön och invånarnas tillgänglighet.

Byggnader

Delmål

7. Minska energianvändningen i kommunorganisationens befintliga fastigheter⁴, mätt i kWh/kvm/år, uppvärmd area, med 20 procent till 2030. Basår är 2021.
8. Samhällsplanering och samverkan som bidrar till hållbara byggnader.

UTMANINGAR	MÖJLIGHETER
<ul style="list-style-type: none"> • Byggskedet orsakar stora klimatutsläpp på grund av materialanvändning och konstruktion. • Energieffektivisering vid renovering kan leda till hyreshöjningar som drabbar resurssvaga hushåll. • Bygg- och miljöregelverk kräver extra kunskap och engagemang, särskilt för cirkulär materialhantering. • Förbättringar i privatägda fastigheter kräver samverkan och innovativa styrmedel, medan kommunen har direkt rådighet över egenägda lokaler. 	<ul style="list-style-type: none"> • Energieffektivisering och cirkulära lösningar ger långsiktiga besparingar och frigör resurser för andra kommunala tjänster. • Hållbara material och energieffektivisering förbättrar inomhusklimatet och främjar hälsan för användare. • Investeringar i energi- och klimatlösningar säkerställer att fastigheter uppfyller framtida lagkrav och EU-direktiv. • Energieffektiva fastigheter och delningslösningar ökar resiliens mot energikriser och stigande priser.

Strategi för byggnader

Salems kommun präglas av en hög andel bostäder och saknar i stort sett industriell verksamhet. Klimatpåverkan från byggnader är relativt låg tack vare Sveriges nästan fossilfria elförsörjning och att en stor andel av fastigheterna värms med fjärrvärme som levereras av Södertörns Fjärrvärme AB (SFAB). Fjärrvärmen produceras av 94 procent förnybara och återvunna bränslen⁵. Det finns dock en relativt hög andel småhus med egen uppvärmning. Uppvärmningen av bostäder och lokaler står endast för knappt 2 procent av kommunens territoriella utsläpp av växthusgaser⁶ och även inom kommunorganisationen står byggnader för en relativt liten del av utsläppen.

⁴ För nyanskaffade fastigheter kan anskaffningsår användas som basår och procentsatsen anpassas proportionerligt utifrån tid kvar till 2030. Rivna fastigheter hanteras genom att de plockas bort även från basåret.

⁵ Hållbarhetsredovisning 2024, Södertörns Fjärrvärme AB.

⁶ SMHI Nationella emissionsdatabasen, utsläpp av växthusgaser år 2023.

Klimatpåverkan från byggskedet är dock en stor utmaning, då det kan stå för upp till 50 procent av en byggnads totala klimatpåverkan under dess livscykel⁷. Resursanvändning och klimatutsläpp genereras även från materialanvändning och underhåll av fastigheter.

Genom att satsa på energieffektivisering, hållbara material och framtidsanpassade lösningar kan Salem inte bara uppnå långsiktiga klimat- och kostnadsbesparingar, utan även förbättra inomhusmiljön och stärka sin attraktivitet som en hållbar kommun för både invånare och företag.

För att minska utsläpp från byggnation bör kommunen arbeta enligt resurshierarkin, där det gäller att först undersöka om fastighetsbehovet kan tillfredsställas utan att göra stora förändringar, därefter optimera nyttjandet av befintliga byggnader genom underhåll och anpassning, och i sista hand bygga nytt med resurseffektivitet och låg klimatpåverkan. Rivningar bör undvikas, men om de sker bör material så långt möjligt och rimligt återanvändas. Fossilfri energi bör användas, särskilt vid kommunens egna projekt.

Genom att ansluta sig till befintliga initiativ inom hållbart byggande kan Salems kommun bidra i omställningen och efter hand som klimatarbetet fortskrider, kan Salem öka sitt arbete inom cirkulärt byggande.

Energieffektivisering är avgörande för att minska kostnader, stärka energisystemet och möta krav från EU:s Energieffektivitetsdirektiv, som föreskriver 1,9 procents årlig minskning av energianvändningen och 3 procent årlig renovering av uppvärmd yta till nära nollenergistandard. Kravet gäller inte för varje enskild offentlig aktör utan för samtliga tillsammans, men kan ändå fungera som en vägledning.

Det spelar roll vilken tid på dygnet som energi används, särskilt el. Sverige har elöverskott på årsbasis, men utmaningar kan uppstå vid högt effektuttag. Att minska både energianvändningen och effektuttaget, särskilt under effekttoppar, är avgörande. Därför bör åtgärder som ökar byggnaders flexibilitet (styrning av uppvärmning och energikrävande processer, energilagring, smart laddning och solpanel) utredas parallellt med energieffektivisering.

Samverkan med fastighetsägare är viktigt. Informationsinsatser och stöd till småhusägare kan minska hinder för energieffektivisering, medan dialog med större fastighetsägare kan främja prioritering av klimatsmarta lösningar.

Nya bostads- och industriområden bör planeras för närhet och helhetsperspektiv, med inspiration från 15-minutersstaden, där invånare kan nå nödvändiga tjänster inom 15 minuters promenad eller cykeltur för att öka livskvalitet och minska bilberoende. Områden bör planeras med helhetssyn på energianvändning och energiförsörjning.

⁷ IVL Svenska Miljöinstitutet (2021). Klimatpåverkan från byggskedet.

Energiproduktion och -distribution

Delmål

9. Kommunorganisationen använder enbart fossilfri energi.
10. Fossilfri elproduktion i kommunen ska öka med minst 100 % (installerad effekt) till 2030, med basår 2023.

UTMANINGAR	MÖJLIGHETER
<ul style="list-style-type: none"> • Fossila bränslen används fortfarande för uppvärmning av bostäder och lokaler. • Kommunen har begränsad rådighet eftersom den inte äger de energibolag som levererar i området. • Begränsad mark och höga naturvärden gör vindkraftsproduktion svår i Salem. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ökad installation av solceller stärker energiförsörjning och resiliens. • Flexibilitetsåtgärder som batterier och smart laddning kan frigöra effekt. • Helhetsperspektiv i energiplanering säkerställer effektiv energianvändning, stabila priser och ökad robusthet.

Strategi för energiproduktion och -distribution

Fjärrvärmerna i Salem produceras till största delen av Söderenergis kraftvärmeverk i Södertälje och levereras Södertörns Fjärrvärme AB (SFAB). Fjärrvärmerna produceras till allra största del av förnybara och återvunna bränslen⁵ och har även en viktig roll i att avlasta elnätet. SFAB ägs av kommunerna Botkyrka och Huddinge. Salem har två adjungerade ledamöter i styrelsen. Energi för egen uppvärmning av bostäder och lokaler utgör endast knappt två procent av de totala utsläppen av växthusgaser i Salem⁶.

Även om el och fjärrvärme har liten påverkan på de territoriella utsläppen för Salems kommun så är energi ett nyckelområde i klimatomställningen. Omställning av industri- och fordonssektorerna kommer leda till ökad elanvändning, varför åtgärder för att tillgängliggöra fossilfri el blir viktiga. Effektsituationen i Stockholms län är ansträngd, och stora investeringar i elnätet pågår, men resultaten dröjer. Salem kan minska beroendet av externt producerad energi genom solceller och energieffektivisering i offentliga och privata fastigheter, vilket stärker resiliens mot störningar. Samverkan med elnätsbolag och flexibilitetsåtgärder kan förbättra effektsituationen och stödja klimatmålen i närområdet. År 2024 var den installerade effekten av nätanslutna solcellsanläggningar i Salem 4,28 MW⁸ och det finns stor potential för mer solelproduktion. Här har kommunen direkt rådighet i sin egen organisation, och stor indirekt rådighet genom samverkan och genom planmonopolet - kommuners rätt att besluta om hur mark och vatten får användas och bebyggas.

⁸ Energimyndighetens statistikdatabas.

För värmesidan blir det viktigt att nå fossilfrihet i fjärrvärmens. Då Salem köper fjärrvärmens och inte själv är delägare i produktionsbolaget Söderenergi är möjligheterna att påverka begränsade. Samverkan med Södertörns kommunerna och påverkan genom adjungerade till styrelsen blir viktiga delar i strategin.

Egen uppvärmning i Salem orsakade 606 ton utsläpp av växthusgaser år 2023⁶ och kommer främst från bostäder. Utsläppen visar på en minskade trend och att konvertera dessa kan det ses som en "lågt hängande frukt" då det rent tekniskt är fullt görbart och ofta även ekonomiskt lönsamt för innehavaren. Kommunen har inte direkt rådighet men skulle kunna göra en riktad insats genom energi- och klimatrådgivare.

Markanvändning och kolinlagring

Delmål

11. Senast 2030 har ett strukturerat arbete etablerats för ökad kolinlagring i drift och utveckling av kommunens gröna och blå miljöer.
12. Öka kolinlagring i kommunen med 10 procent till 2030.
13. All markanvändning ska ske på ett sätt som integrerar klimatperspektiv.

UTMANINGAR	MÖJLIGHETER
<ul style="list-style-type: none"> • Urbanisering och befolkningstillväxt ökar behovet av bostäder och infrastruktur på bekostnad av naturmarkens kolsänkor. • Exploatering av skogar och våtmarker minskar kolsänkor och försämrar ekosystemtjänster. • Klimatförändringar med torka, stormar och översvämningar hotar ekosystemens hälsa och kolbindning. • Begränsad rådighet över privat mark kräver incitament för hållbart jord- och skogsbruk. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skydda och stärka kolsänkor genom restaurering av våtmarker och trädplantering för klimat och biologisk mångfald. • Utveckla gröna rekreationsområden för invånarens välbefinnande och ökad kommunattraktivitet. • Främja ekosystemtjänster genom att nyttja grönområden för vatten- och luftrening samt översvämningsskydd. • Säkra extern finansiering och samarbeten via Klimatklivet, EU:s Green Deal och andra aktörer.

Strategi för markanvändning och kolinlagring

Markanvändning är en central del av Salems klimatarbete, där både kommunens geografiska område och kommunorganisationens verksamheter spelar avgörande roller. Skogar, våtmarker och andra gröna ytor fungerar som naturliga kolsänkor och bidrar till att minska klimatpåverkan genom att binda kol från atmosfären. Dessa naturområden erbjuder också viktiga ekosystemtjänster, såsom vattenrening, skydd mot översvämningar och bevarande av biologisk mångfald.

För att bidra till målet om klimatneutralitet 2045 och samtidigt värna om biologisk mångfald och ekosystemtjänster, behöver skydd och förstärkning av kolsänkor prioriteras. Balans mellan exploatering, bevarande av naturvärden och integrering av klimatperspektivet behöver säkerställas vid planering och beslut om markanvändning. Vilket ligger i linje med Sveriges klimatmål, EU:s gröna giv, och FN:s Agenda 2030. Med direkt rådighet över kommunägd mark och samverkan med privata aktörer kan kommunen restaurera våtmarker, skydda skog och stödja hållbara jordbruksmetoder.

Genom långsiktiga åtgärder på territoriell och organisatorisk nivå kan Salem stärka sina kolsänkor och använda hållbar markanvändning för att nå klimatneutralitet.

Klimatomställning i kommunala organisationer

Delmål

14. Effektiv organisationsstruktur för klimatarbetet.
15. Ökad kompetens i klimatarbetet.
16. Stärkt samverkan i Salems kommun.

UTMANINGAR	MÖJLIGHETER
<ul style="list-style-type: none"> ● Kommunen har en nyckelroll i omställningen till ett mer hållbart samhälle, men saknar ofta kunskapsunderlag, resurser och rådighet. ● Fokus på konflikter i omställningsarbetet kan minska handlingskraft och förhindra potentiella mervärden genom synergier. ● Nya vanor och arbetssätt bygger på engagemang, förståelse och tillit, alltså individer och relationerna dem emellan – något som är svårt att förändra. ● Att agera långsiktigt inom kortsiktiga politiska och ekonomiska system kräver politisk samstämmighet, modiga beslut och tydliga prioriteringar. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Kommunen har en mängd styrmedel till sitt förfogande, som kan användas för att styra kommunen i en klimatvänlig riktning. ● Framgångsrik samverkan innebär synergieffekter och effektivt utnyttjade resurser med mervärden som inte kan skapas av parterna var för sig. ● En organisation som främjar lärande stärker medarbetarna och ökar effekten i klimatarbetet. ● Välgrundade mål och effektiv uppföljning ger goda beslutsunderlag i det fortsatta arbetet för ett klimatneutralt Salem.

Strategi för klimatomställning i kommunala organisationer

För att klimatarbetet ska få effekt behövs fungerande arbetssätt som säkerställer att åtgärder faktiskt genomförs och följs upp, och att omställningsarbetet inte sker parallellt med det ordinarie arbetets strukturer. Det behövs också en organisationskultur som främjar samverkan, långsiktighet och lärande

Organisationens omställningsförmåga är en grundläggande förutsättning för att uppnå klimatmålen. För att klimatarbetet ska få effekt behövs fungerande arbetssätt som säkerställer att åtgärder faktiskt genomförs och följs upp, och att omställningsarbetet integreras i ordinarie styrstrukturer med en formaliserad ansvarsfördelning. Det behövs också en organisationskultur som främjar samverkan, långsiktighet och lärande.

Genomförande och uppföljning

Integrering i kommunens styr- och budgetprocessen

Arbetet med klimatstrategins fokusområden och att genomföra åtgärder för att uppnå strategins mål och delmål sker inom ramen för ordinarie budgetprocess. Tillhörande klimatfärdplan med förslag på målstödande aktiviteter till delmålen och fokusområdena utgör underlag för beslut och prioritering i kommunens budgetram. Genom att klimatstrategin med tillhörande färdplan är integrerad i kommunens styrmodell med relaterade processer, styrs och resurssätts genomförandet utifrån politisk vilja och avvägning mellan ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet i kommunens årliga budget och i nämndernas verksamhetsplaner. Verksamheternas planering av aktiviteter utgår från prioriteringar i nämndens verksamhetsplan. För att bidra till nämndens målsättningar och klimatarbete planerar verksamheterna målstödande aktiviteter med klimatfärdplanen som ett planeringsunderlag.

Med en tydlig målsättning om vart Salem ska och med en flexibel struktur för genomförande som är anpassad till förändrade förutsättningar, behov och möjligheter skapas en effektiv och ändamålsenlig styrning i Salems kommuns klimatarbete.

Uppsiktsplikt

Utifrån uppsiktsplikt ansvarar kommunstyrelsen för att följa upp och se till att nämnderna och kommunens verksamheter sköts och bedrivs i linje med kommunfullmäktiges mål och beslut. Kommunstyrelsen ska därför bedöma och säkerställa att kommunorganisationen som helhet bidrar i tillräcklig omfattning till beslutade målsättningar i kommunens klimatarbete. Alltså att nämndernas ambitionsnivå samt planering och uppföljning ligger i linje med klimatmålen utifrån respektive nämnds ansvarsområde och möjlighet att bidra till måluppfyllelse. Kommunstyrelsen ansvarar därav för att bereda ett planeringsunderlag för genomförande av klimatstrategin till kommunens rambudget samt för att följa upp nämndernas tillämpning av klimatstrategin i ordinarie process för verksamhetsplanering och uppföljning. Ansvaret fullföljs genom att dels lämna anvisningar för verksamhetsplanering och uppföljning, dels genom att utvärdera verksamhetsplaner och rapporter samt vid behov lämna rekommendationer till kommunfullmäktige för beslut.

Uppföljning

Uppföljning av klimatstrategin sker inom ramen för Salems kommuns budgetprocess och enligt kommunens styrmodell. Uppföljning av klimatmålen, liksom nämndernas verksamhetsplanering och bidrag till klimatmålen, sker i delårsbokslut och årsredovisning respektive verksamhetsberättelse. Uppföljningens resultat, tillsammans med klimatstrategins inriktningar och klimatfärdplanens åtgärder, ligger sedan till grund för beslut om kommande budgetram och nämndernas verksamhetsplanering.

Utifrån uppsiktsplikt, ansvarar kommunstyrelsen för att bedöma om nämndernas redovisning är tillräcklig eller behöver kompletteras. För en adekvat uppföljning och analys av genomförda åtgärder och aktiviteter behöver förväntade resultat och effekter av en aktivitet framgå redan i planeringsskedet. Som stöd till uppföljning och analys kan även nämnd- eller verksamhetsspecifika indikatorer och målvärden fastställas i verksamhetsplanering.

Klimatbokslut

Utöver årlig redovisning av kommunfullmäktiges beslutade klimatmål genomförs även en fördjupad uppföljning minst en gång varje mandatperiod, ett klimatbokslut. Klimatbokslutet bör omfatta utsläppen från både organisationen (direkta och indirekta utsläpp, scope 1–3) och territoriet (främst direkta utsläpp, scope 1). Klimatbokslutet bör följa metodiken för det första klimatbokslutet för organisationens utsläpp, med tillägg för territoriets klimatpåverkan. Redovisningen av de indirekta utsläppen till följd av konsumtion är ett utvecklingsarbete. Genom ett ständigt förbättringsarbete med underlag för uppföljning, i exempelvis avtal och upphandlingar, kan en mer detaljerad bild av kommunens utsläpp från inköp synliggöras i klimatbokslutet. Vidare utvecklingsarbete av klimatbokslutet är att synliggöra resultat från kommunens arbete med minusutsläpp från befintliga och nya kolsänkor.

För att nå klimatneutralitet i kommunorganisationen till 2035 behöver utsläppen minska i genomsnitt 1 350 ton per år mellan 2026 och 2035, vilket följs upp i klimatbokslutet.

För att ge en mer heltäckande bild av klimatomställningen i kommunen kan uppföljning av relevanta områden från angränsande styrdokument vävas samman och tillföras i klimatbokslutet. Exempelvis resultat och effekter från målsättningar i avfallsplan samt gång- och cykelplan.

Utvärdering

Klimatstrategin med tillhörande klimatfärdplan utvärderas och aktualitetsprövas minst en gång per mandatperiod. Utvärdering sker i separat process eller i samband med klimatbokslut.